

Míg a keleti egyházak vallásos népi kultúráját a magaskultúrához való szoros kapcsolat jellemzi, a protestáns egyházak vallásos népi kultúrájának körülírásánál utalni kell a szakadásra, ami a reformációval és a vallásos szokások elutasításával az újonnan keletkező protestáns egyházak és a XVI. század vallásos kultúrája között végbement. (16) Ez a törés maig hat, de nem akadályozta meg egy új, protestáns szellemű vallásos népi kultúra keletkezését. (17) Az ökumenikus párbeszéd beható foglalkozást igényel azokkal a problémákkal, amelyek a katolikus és protestáns keresztények eltérő életmódjának kialakulásához vezettek, és amelyek valószínűleg rejtve erősebben hatnak tovább, mint ahogyan azt a külső életformák növekvő hasonlása látni engedi. (18)

Jegyzetek: (1) H. Reifenberg: Fundamentalliturgie. I—II. Klosterneuburg, 1978. — (2) A. G. Martimort: L'Eglise en Pièrre, Tournai, 1961. — (3) W. Heim SMB: Religiöse Volkskunde. Archiv für Liturgiewissenschaft, Regensburg, 1978. 543—594. — (4) A. L. Mayer: Liturgie und Volkskunde. Liturgische Zeitschrift, 4/1931—32. 194—211. — (5) H. Schauerte: Entwicklung und gegenwärtiger Stand der religiösen Volkskundeforschung. Hessisches Jahrbuch, 72/1953. — (6) Vö.: N. W. Höslinger: Pius Parsch, kora lelkiségének megújítója. Vetera et Nova rerum liturgicarum. Bp. 1975. 272—289. — (7) R. Guardini: A liturgia szelleme. Bp. 1940. 16—17. — (8) D. Narr: Volksfrömmigkeit. Württembergisches Jahrbuch für Volkskunde. 1959/60. 68—71. — (9) K. Beitzl: Volkskunde, religiöse címszó. Lexikon für Theologie und Kirche.² 10. 854. — (10) A. Bach: Deutsche Volkskunde.² Heidelberg, 1960. 255—263. — (11) B. Neunheuser: Der Gestaltwandel liturgischer Frömmigkeit. Perennitas. Szerk. H. Rahner és E. v. Severus OSB. Münster, i. w. 1963, 162 f. — (12) H. Bausinger: Volkskultur in der technischen Welt. Stuttgart, 1961. — (13) Vö.: H. Moser: Vom Folklorismus in unserer Zeit. Zeitschrift für Volkskunde, 58/1962, 177—209. — (14) J. Hofinger: Mission und Liturgie. Mainz, 1960. — (15) Pl. R. Kriss-Kriss-Heinrich: Peregrinatio Neohellenika. Wien, 1955. — (16) H. Trümpy: Die Reformation als volkskundliches Problem. Festschrift für G. Heilfurth. Göttingen, 1969. 249—258. — (17) Vö.: pl.: K.—S. Kramer: Protestantisches in der Volkskultur Frankens. Hessische Blätter für Volkskunde, 1969. 77—92. — (18) P. J. Meertens: Vorreformatiorische Relikte in den reformatiorischen Niederlanden. Festschrift Matthias Zender, Bonn, 1972. 395—411.

Tallózó

Sok szó esett nálunk is, külföldön is az utóbbi évtizedekben a vallásos költészet ismerveiről, jellegéről, jövőjéről. Papköltőink munkásságát irodalmi fejlődésünk során mindig is megkülönböztetett figyelem kísérte. Időszerű útmutatásként s nem porlepte leletként mutatjuk most be Arany Jánosnak, egyik legkiválóbb költőnknek s legbiztosabb ítéletű esztétáknak rövid ismertetését „Kemenes költeményei”-ről. A költemények szerzője, Csecsinovicz Ferenc (1829—1905) Vas megyei parasztcsaládból született, részt vett a szabadságharcban, majd a veszprémi egyházmegye papja lett, s a kanonokságig vitte. 1860-ban, midőn Kemenes álnéven kiadott első kötetéről Arany kritikáját készítette, még alig néhány verse jelent meg, többnyire divatlapokban; ezért mondja Arany új, kevésbé ismert szerzőnek. Élete végéig verselt, Isten és az ember című gyűjteményes kötetét 1901-ben adták ki (I—II.), Ve-gyes költeményei-vel együtt, Veszprémben.

A vallásos költészetnek a múlt század közepi évtizedek nemigen kedveztek. A reformkor irodalmi harcaiban még tevékenyen részt vállaló pap-költők, mint Czuczor Gergely, Súlyánszky Antal, Tárkányi Béla stb. vagy sorra elhallgattak, vagy nem élték túl a szabadságharcot követő esztendőket. A megmaradtakat az ünnepi retorika és az erkölcsi tanítások verses parafrázisa jellemezte. Arany ismertetése előtt Kemenesnek egyik legjobban sikerült, kései költeményét másoljuk ide, az „Isten és az ember” kötet második feléből: